

MIDDEL X ALS BOUWSTEEN WAARDIG OUD WORDEN

“Knipselman is verdrietig. Een leven lang zijn best gedaan voor de verheffing van het volk, wordt hij op latere leeftijd geregeerd door een zootje oplichtende bedriegers.” Ongekend felle woorden in de mail van Hajo V, een hoog bejaarde man die de beschaving zelf is en een pleitbezorger voor de beschikbaarheid van een laatstewilmiddel. De laatste publicaties over de naderende bereikbaarheid van een laatstewilmiddel zitten hem hoog, dat is duidelijk. Toch overheerst niet de woede maar het verdriet. Hij en met hem duizenden anderen haalden opgelucht adem toen de Coöperatie Laatste Wil (CLW) meldde dat binnen afzienbare tijd mensen een veilig laatstewilmiddel kunnen kopen. De lawine aan afkeurende reacties, waaraan diverse media, vooral NRC Handelsblad een royaal platform biedt, heeft hen niet van gedachten doen veranderen. Niet omdat ze eigenwijs zijn, maar omdat die woordenbrij niet gaat over de grondslag van hun opluchting. Natuurlijk (door)zien Hajo V en zijn geestverwanten het spel van ChristenUnie voorman Gert-Jan Segers, die voor de zoveelste keer zijn enige motief (het mag niet van God) handig verpakt in seculiere taal omdat God’ geen indruk meer maakt en dus geen zoden aan de dijk zet (NRC 09.02). Natuurlijk zien Hajo en de duizenden anderen dat NRC-columnist en microbioloog Rosanne Hertzberger (NRC 10.02) haar huiswerk niet heeft gedaan, waardoor zij vragen stelt die de CLW al heeft beantwoord. Natuurlijk ziet hij in het redactioneel commentaar van de NRC het nieuwe rechtse geluid, verpakt in het goede recht op een middel, dat dus vooral vooralsnog geen werkelijkheid mag worden (NRC 12.02). Maar uiteindelijk gaat het Hajo en de anderen hier niet om. Het gaat hen er om dat al deze reacties niet over hun gaan. Dat wat hen bezighoudt goeddeels buiten is gesloten, terwijl dat de dragende grond zou moeten zijn.

Wat is die dragende grond? In Hajo condenseer ik de situatie van vele duizenden die opteren voor Middel X. Ze kijken terug op een leven dat is zoals dat van de meeste mensen: een mengeling van goed en minder goed. Hij kijkt vooruit en ziet zijn beperkte tijd en heeft nog genoeg om van te genieten. Hij is niet eenzaam, heeft hulp waar nodig, nog contacten die er voor hem toe doen, al neemt dat aantal wel af. Er is nog geen dwingend verlangen naar de dood, wel ervaart hij dat de zon naar de horizon neigt. Dat kleurt zijn hemel niet lelijk, integendeel, er zijn verrassende schakeringen. Wel weet hij dat niemand weet hoe zijn zon zal ondergaan. En vooral dát de zon ondergaat. Leven is verdwijnen, hij realiseert het zich terdege en weet dat dit ook zijn lot is. Gek genoeg is dat feit steeds minder onwezenlijk. Een nieuwe ervaring die hij, ver in de tachtig, al even kent. Hij weet al lang dat de ouderdom met gebreken komt.

Kaalheid van buiten is nog wel het minste, kaalheid van binnen is vaak even onvermijdelijk en veel pijnlijker, alle inzet van lieve anderen ten spijt. Maar zijn ervaring dat de naderende dood zijn tanden heeft verloren, houdt hem rustig. Tegelijk weet hij dat dood nooit helemaal tandeloos is en op het laatst nog hard kan bijten. Het laatste getijde kan lelijk eindigen, nogmaals alle zorg en aandacht ten spijt. En precies vanuit zijn al aanwezige positieve aanvaarding van eindigheid kan hij zich voorstellen dat hij dan de dood zelf binnenhaalt. Zonder dat iemand hem een doodsexamen moet afnemen. Hajo kent zichzelf en kan en wil zijn laatste gang zelf gaan. Met Drion staat hij voor deze mogelijkheid en eveneens met Drion zegt hij dat hij hiermee niets onfatsoenlijks vraagt. Middel X als geruststellende mogelijkheid als, vrij naar Leonard Cohen in *If it be Your Will*, op het laatste de lucht verdwijnt, het licht versplintert en het verpletterend stil wordt. En daarin de waardigheid voor hem voorgoed verloren gaat.

Hans van Dam.

Docent en consulent hersenaandoeningen en levenseindevragen.